

In dit nummer:

**Mijn studententijd:
drs. C. van Atten**

Pagina 3

**Onder de loep:
Klassieke talen**

Pagina 4 en 5

**Keuzegids: TUA-bachelor
voor 7e jaar Topopleiding**

Pagina 8

Connect

VAN DE RECTOR

Niet meer, maar beter

In de afgelopen maanden is binnen de TUA veel geschreven, gesproken en nagedacht over de toekomst. Basis daarvoor is een concept-instellingsplan, met daarin behoorlijke ambities. Dat plan is inmiddels in alle

geledingen van de TUA besproken en ook voorgelegd aan collega-instellingen in het buitenland. De daaruit voortgekomen opmerkingen zijn verwerkt. Nu mogen we met het plan aan de slag, en de eerste resulta-

ten zijn de benoemingen van drie nieuwe medewerkers. Over hen wordt elders in dit blad bericht. En dat is nog maar het begin, want we willen nog meer gaan realiseren om nog beter te kunnen dienen in kerk en wetenschap.

Het gaat ons er aan de TUA niet per se om, om meer personeel, meer onderzoeksprojecten en meer aanbod van vakken en beroepsuitgangen te hebben, maar wel om met meer van dat alles een nog betere universiteit te kunnen zijn. Dat zijn we verplicht aan de studenten, aan de kerken, aan de theologie en allereerst aan de HEERE.

Bij al deze plannen beseffen we echt wel dat we klein zijn en niet echt groot zullen worden, maar dat besef stimuleert juist de vreugde er met elkaar iets moois van te maken. En dan is het verheugend als er mensen bij komen: meer studenten, docenten en onderwijsondersteunend personeel, om beter te doen waar we goed in zijn. Daarvoor is enthousiasme nodig, en wijsheid, en ook geld, maar vooral: gebed!

prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

Jonge wijn in nieuwe zakken

(Lukas 5: 37 en 38)

Niemand plaatst een gloednieuwe, peperdure geluidsinstallatie in een auto die rijp is voor de sloop, want wanneer de auto het begeeft, gaat de geluidsinstallatie ook verloren. Een nieuwe geluidsinstallatie hoort thuis in een nieuwe auto.

Niemand sluit zijn nieuwe PlayStation 4 aan op een zwart-wittelevisie uit de jaren 60. Een nieuwe spelcomputer moet aangesloten worden op een modern televisiescherm.

Niemand giet jonge wijn in oude leren zakken, want dan scheuren de zakken door de jonge wijn en wordt de wijn verspild, terwijl de zakken verloren gaan. Jonge wijn moet in nieuwe zakken worden gedaan.

Dit laatste zegt de Here Jezus

in Lucas 5:37-38 tegen de farizeeën. Het is zijn antwoord op de verwijten die de farizeeën Hem maken. De farizeeën hebben namelijk een probleem met Hem. De farizeeën zien de Here Jezus zoals voetballers een ploeg-

De nieuwe boodschap van Jezus kan niet ingepast worden in de oude regeltjes van de farizeeën.

genoot zien die vindt dat hij niet mee hoeft te trainen. Of zoals politici een collega zien die vindt dat hij niet bij de vergaderingen aanwezig hoeft te zijn. Ze zien de Here Jezus als een spelbreker. Want Jezus gaat met tollenaars en zondaars om, zijn leerlingen hoeven van Jezus niet te vasten en zij hoeven zich niet aan de sabbatswetten te houden. Dat

kan toch niet? Jezus houdt zich niet aan de bestaande spelregels! 'Jonge wijn moet in nieuwe zakken worden gedaan.' Het antwoord van de Here Jezus. Wat zegt Hij hiermee? Wat is de jonge wijn? Wat zijn de nieuwe

zakken? De jonge wijn is de Here Jezus zelf, het nieuwe dat in Hem aangebroken is, het evangelie waarvan Hij de kern is, het koninkrijk dat in Hem gekomen is. In de komst van de Here Jezus breekt er een nieuwe tijd aan. En deze nieuwe tijd vraagt om een nieuwe uitwerking: de nieuwe zakken.

Dit nieuwe is niet te vangen in

oude bestaande systemen. De nieuwe boodschap van Jezus kan niet ingepast worden in de oude regeltjes van de farizeeën. De nieuwe boodschap van Jezus vraagt om een nieuwe manier van omgaan met elkaar.

In deze adventstijd staan we stil bij de komst van Jezus Christus. Zijn komst is niet zonder gevolgen. Nee, de komst van Jezus verandert de wereld! Als Jezus komt, kan het oude niet bij het oude blijven, zoals we zien in Lucas 5:17-6:11. Hij stelt de bestaande structuren onder kritiek. Je kunt Hem niet opsluiten in je eigen visie, gevoel, ritueel of traditie. Hij is altijd anders, altijd genadiger, altijd sterker, altijd nieuw.

Proberen wij het nieuwe dat in Jezus komt, in oude wijnzakken te stoppen? Proberen wij de Here Jezus te vangen in onze eigen tradities, denkstructuren en agenda's? Hebben we daar ergens wel een plaatsje voor Hem? Of laten we de Here Jezus onze tradities, visies, rituelen en agenda's bepalen en vernieuwen? Beginnen we bij het nieuwe, bij Jezus zelf?

Paspoort

Naam:	Aart-Jan de Jong
Geboortedatum:	22 augustus 1992
Burgerlijke staat:	Gehuwd met Joanne Pot
Woonplaats:	Doetinchem
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Doetinchem
Studiefase:	Master

Colofon

TUA Connect is het relatie-magazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijning

3 keer per jaar, oplage: 28.400

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit
Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: lkb@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941.
Giften aan de TUA zijn fiscaal
aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

30 januari 2019

15.00 uur
Symposium voor ambtsdragers
'Heilige huizen. Hoe ondersteun je ouders in de opvoeding?'

19.30 uur
Buluitreiking.

5 april 2019

Symposium rondom het werk van prof. W. Kremer.

6 april 2019

Ambassadeursdag. Alle TUA-ambassadeurs zijn van harte welkom en krijgen een persoonlijke uitnodiging.

10 mei 2019

Conferentie 'De theologie van Dordt en de kerk vandaag'.

Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Drs. C. van Atten: 'Leren is iets van hoofd en hart en leven'

Vorige maand was het veertig jaar geleden dat drs. C. van Atten (69) bevestigd werd als predikant. Er ging een theologiestudie van vier jaar aan vooraf aan de (toen nog) Theologische Hogeschool. Voor *TUA Connect* was hij bereid terug te blikken op die studie jaren.

'Naast grote ernst was er op de TUA ook ruimte voor humor. Nog steeds trouwens, en dat is goed! Ik kan me nog goed de afsluitingsavond van een serie themadagen herinneren in een of ander conferentieoord. Met een aantal studenten hebben we toen op wat ludieke wijze een orkest nagedaan. Toen hebben we alle vijf hoogleraren die naast elkaar op de eerste rij zaten op een onbedaarlijke manier zien lachen.'

Vijf hoogleraren

Die vijf hoogleraren, dat waren de professoren Van Genderen, Oosterhoff, Van 't Spijker, Velema en Versteeg. Wat is dominee Van Atten van hen bijgebleven? 'Van de colleges van prof. Oosterhoff herinner ik me vooral de colleges over de profeten. Met name als het dan over recht en onrecht ging, raakte hij bewogen en vurig en dan was het ademloos luisteren, waarbij je soms vergat om aantekeningen te maken. Ook de publicaties die hij in die tijd en later heeft geschreven heb ik altijd heel waardevol gevonden. Zijn commentaar over Jeremia staat bij mij nog altijd

onder handbereik. Zijn boek over Genesis trouwens ook.

Bij prof. Van Genderen moest je wat aantekeningen betreft snelheid maken, want anders raakte je de draad kwijt. Toen twee studenten later gingen zorgen voor gestencilde aantekeningen, werd het schrijven minder en hielden bepaalde studenten zelfs helemaal op met aantekeningen maken. Ik meen me te herinneren dat dit niet in heel goede aarde viel. Zorgvuldig formuleren was een belangrijke eigenschap van hem en hij verwachtte dat ook van zijn studenten. Niet snel zal ik zijn reactie vergeten na de bespreking van mijn scriptie over de toekomstleer bij prof. Berkhof. Ten aanzien van een bepaalde conclusie zei hij: "Dat hebt u van Berkouwer!" Ik kon met de hand op mijn hart verklaren dat ik toen nog niets van Berkouwer gelezen had.

De colleges van prof. Versteeg waren onvergetelijk, door zijn persoonlijkheid en door wat hij ter sprake bracht. De wijze waarop hij uitermate consciëntieus en gedetailleerd exegetiseerde, was voor mij een voorbeeld met betrekking tot de exegeese van de Schriften. Nogal wat colleges

van hem staan nog steeds in mijn boekenkast. Hij was ook zeer meelevend. Toen mijn oudere broer als gevolg van een ernstig auto-ongeluk op 33-jarige leeftijd overleed, kwam hij binnen een paar dagen bij ons op bezoek. Ik zie hem nog zitten in de stoel in de hoek van onze huiskamer. Eerst intensief luisterend, daarna bewogen biddend.

De colleges van prof. Van 't Spijker waren heel erg praktisch, vooral die over kerkrecht. "Houdt de Kerkorde zo dun mogelijk!", was een uitspraak van hem. Hij wist veel uit de praktijk van het kerkelijk leven en bracht ons op de hoogte van allerlei details bij het vak kerkgeschiedenis. Bepaalde namen hoorde ik bij hem voor het eerst. Hij was ook erg nuchter en daar leerde je ook veel van. Ik had eens een werkstukje gemaakt over het eventuele verschil tussen Grieks denken en Hebreeuws denken, wat destijds een discussie was in de theologie. Na de bespreking van het werkstuk vroeg hij: "En, wat vind je er zelf van?" Op mijn antwoord dat ik er nog niet uit was, zei hij: "Kom er ook eerst maar eens in, jong!"

Drs. C. van Atten als student.

Van prof. Velema herinner ik me de colleges over ethiek en de boeiende discussies over sommige thema's, onder andere over de betekenis van het woord gerechtigheid in de Bijbel.

En bij alle colleges werd duidelijk: leren in deze dingen is iets van hoofd en hart en leven!'

'In de stijl van het evangelie'

'Ik heb veel gehad aan mijn studie aan de TUA. De Bijbelse vakken hebben mij het meest geboeid. Leren exegetiseren, woord voor woord in het Woord, daarvoor is in Apeldoorn voor mij de basis gelegd, en dat is gebleven tot op de dag van vandaag. Goed luisteren naar de Schriften, naar de grondtekst, naar de context van het Woord en de woorden.

De opleiding is er met allerlei aanvullingen die er in mijn tijd niet waren op vooruitgegaan. Dat betreft met name praktische theologie en de stage. En niet te vergeten de vorming die door hoogleraren, docenten en curatoren plaatsvindt. Die zal steeds belangrijker worden. Overigens zonder de andere vakken te veronachtzamen. Wel zal er in de toekomst meer aandacht zijn voor de missionaire dimensie van heel het predikantschap. Niet dat dominees de zeepkist op moeten, wel dat ze op de hoogte dienen te zijn van hoe op een goede manier missionair te zijn in de stijl van het Evangelie. Al zou het alleen al zijn om hen te behoeden voor tricks en trucs, die je nogal eens tegenkomt op missionair gebied.'

Paspoort

Naam:	Kees van Atten
Geboren:	7 juli 1949
Burgerlijke staat:	Gehuwd met Babette Foppen
Kinderen:	Twee zonen en een dochter (Ernst, Anneke en Gerd)
Studieperiode aan de TUA:	1974-1978
Standplaatsen:	Onstwedde, Aalsmeer, Hilversum-Oost, 's-Gravenhage-Rijswijk, Den Haag

Grieks en Latijn: basisbagage voor

Om de nieuwtestamentische tekst goed te kunnen begrijpen en uitleggen, is het van groot belang dat de student kennis heeft van het Grieks, de taal waarin het Nieuwe Testament geschreven is. De studenten die geen examen Grieks op de middelbare school hebben gedaan, krijgen gedurende het eerst studiejaar een groot deel van de Griekse grammatica op hun bordje. Daarnaast bouwen ze een woordenschat op, maken zij zich de belangrijkste onregelmatige werkwoordstijden eigen en leren ze eenvoudige Griekse teksten te vertalen. In het tweede studiejaar staat het vertalen van nieuwtestamentische teksten centraal en leren de studenten de bijzonderheden van het taaleigen van het nieuwtestamentisch Grieks. Er wordt niet alleen aandacht geschonken aan de Griekse tekst zelf, maar ook aan de verschillende vertalingen ervan. Zonder kennis van het Grieks is niet vast te stellen hoe de vertalers aan hun vertaling zijn gekomen en is men niet in staat zelf een keuze voor een bepaalde vertaling te maken. De studenten maken ook kennis met variante lezingen, die in verschillende manuscripten van het Nieuwe Testament voorkomen. Als iemand het Grieks niet beheerst, is het onmogelijk in te zien welke consequenties bepaalde varianten voor de vertaling van de tekst hebben.

Grieks hoort bij de basisbagage van een theoloog.

Omdat tot ver in de 19e eeuw het Latijn de taal was waarin wetenschappers en theologen met elkaar communiceerden en boeken schreven, leren de studenten op de TUA Latijn. Dit vak komt in het derde jaar van de bachelor aan bod, terwijl in de master in twee

kleine blokjes Latijnse teksten van enkele vroege kerkvaders gelezen worden. Omdat studenten door Grieks gewend zijn geraakt aan een taalsysteem van naamvallen en werkwoordstijden, verloopt het leren van Latijn doorgaans soepeler dan het leren van Grieks.

Non scolae sed vitae* – klassieke talen en theologie

Klassieke talen, dat klinkt als... ouderwets! Achterhaald! Toch leert elke TUA-student Grieks en Latijn – en dat zal hopelijk nog tot in lengte van dagen zo zijn. Waarom? En, hoe gaat dat, klassieke talen leren?

Grieks is de taal van het Nieuwe Testament. Daarom moet elke theoloog in spe deze taal goed beheersen. Maar, een taal leren begint bij het begin: rijtjes stampen en woordjes leren. Voor ons als studenten is dit óf heel gemakkelijk (in het geval van een talenknobbel) óf een groot drama (in het geval van géén talenknobbel). Daarom werken we bij deze talen vaak in duo's, waarbij we elkaar kunnen helpen om deze talen aan te leren. Daarnaast moeten we onze kennis erg goed bijhouden door het huiswerk goed te maken en vooral erg vaak te vertalen. Verderop in de studie ontdekken we dat de talen erg

goed van pas komen bij de exegese van de Heilige Schrift. Immers, de basis van elke preek is toch een gedegen exegese inclusief een eigen vertaling van het tekstgedeelte. Zodoende blijkt het Grieks, dat we leren van mw. dr. J.J. Oosterhuis, van zeer groot nut voor de theologie. En dan blijkt dat 'non scolae sed vitae discimus' (we niet leren voor de school maar voor het leven)!

Want, ook Latijn maakt (nog) deel uit van de TUA-opleiding. En dat is uniek in Nederland. Latijn, de taal van de kerkgeschiedenis. De taal van grote kerkvaders als Augustinus en Bernardus van Clairvaux. Om hun geschriften écht te kunnen lezen en bestuderen, leren we Latijn. Wat voor het Grieks geldt, geldt ook voor Latijn: het is een worsteling. Maar voor ons studenten is het toch altijd weer een heerlijk gevoel als we een prach-

tige preek van Augustinus hebben ontcijferd, de code hebben gekraakt en een vloeiende, welluidende Neêrlandsche vertaling op papier hebben gezet.

Jaco van Rossum, masterstudent

* Niet voor de school, maar voor het leven

theologen

De 'Bijbel' van de evangelisten

Volgend jaar wordt op de TUA een nieuw curriculum ingevoerd. Om verschillende redenen zal daar geen ruimte meer zijn voor Latijn. Latijn zal echter niet helemaal van de TUA verdwijnen. Per 2019 zal het vak Ecclesiastical Latin in een serie van keuzevakken aangeboden worden aan studenten die toch geïnteresseerd in Latijn blijken te zijn.

Dr. J.J. Oosterhuis-den Otter, docent Grieks en Latijn

Als kind vond ik het al bijzonder interessant om de verwijsteksten die in de Bijbel vermeld stonden, onderling te vergelijken. Onder een zondagse preek in de lijdensstijd zocht ik dan Jesaja 53 op: dat stond immers met een a'tje, b'tje of andere letter onderaan het te lezen Schriftgedeelte. Het is een herkenbare ervaring voor Bijbellezers, vermoed ik. Bij het keuzevak Septuaginta gingen studenten onder leiding van een oud- en een nieuwtestamenticus (resp. H. de Waard en M.C. Mulder) in op het uiterst complexe en interessante onderzoeksveld van de Griekse vertaling van het Oude Testament. Het heeft het zicht op aard en bedoeling van de Schrift verdiept. Deze Septuaginta (LXX) is in veel gevallen de 'Bijbel' geweest die de evangelisten, Paulus en de vroege christenen hanteerden. Het stelt ons, eenvoudige mensen, voor de nodige vragen. Hoe wordt nou bijvoorbeeld op het Jeruzalemse apostelconvent Amos 9 aangehaald? Wat is de bedoeling van Paulus, Lucas, bovenal de Heilige Geest daarmee geweest? Wat

is nou de 'originele' vorm en lengte van een boek als Jeremia geweest? Dat is namelijk een stuk korter in het Grieks dan in het Hebreeuws. Biddend om een goed verstaan en samen nadenkend – zo mochten we aan het werk met deze antieke talen en woorden. Antieke woorden, die de HEERE desondanks met kracht in het hart en leven wil laten klinken. Dat doet Hij vandaag nog, wat een wonder! Ons kennen is ten dele en ons verstand is beperkt – het is geen verkeerde les, die we leerden bij dit keuzevak.

J. van Limbeek, masterstudent

Keuzevak Septuaginta

Het afgelopen collegejaar werd voor het eerst een keuzevak gegeven over de Septuaginta. Dat is, kort gezegd, de Griekse vertaling van het Oude Testament. Bij uitstek een vak dus waarbij kennis van zowel het Hebreeuws als

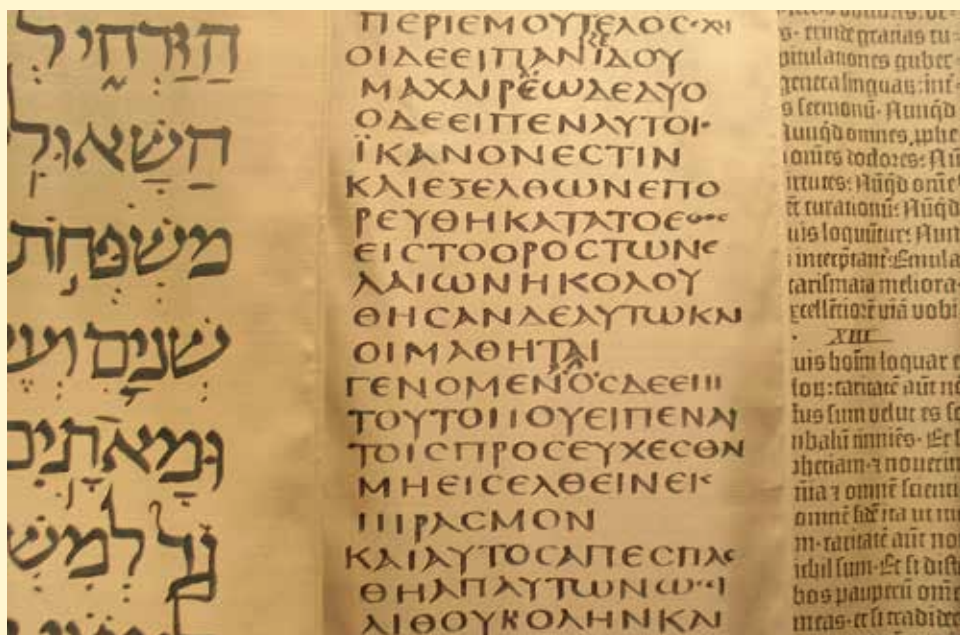
het Grieks van groot belang is, omdat het voortdurend gaat om de relatie tussen bron-tekst (Hebreeuws) en vertaling (Grieks).

Binnen de Bijbelwetenschappen is het bestu-

deren van de Septuaginta op tal van punten van belang. Via deze Griekse vertaling hebben we (indirect) toegang tot de oeroude Hebreeuwse Bijbelhandschriften op basis waarvan de vertaling werd gemaakt. Ook geeft de vertaling, die soms tamelijk vrij is, inzicht in de wijze waarop het Oude Testament in de laatste eeuwen voor Christus verstaan werd. Bij het bestuderen van het Nieuwe Testament heeft de Septuaginta eveneens een centrale plaats, omdat de auteurs van de nieuwtestamentische boeken veelal niet teruggrepen op de Hebreeuwse, maar op de Griekse tekst van het Oude Testament.

Met al deze aspecten (en nog diverse andere) hebben we ons bij het keuzevak Septuaginta bezig gehouden. Dat was een leerzame exercitie, juist omdat het erg ingewikkelde materie is. Het vak deed ons ook opnieuw inzien dat er in de Schrift nog heel wat te ontdekken valt.

Drs. H. de Waard (docent oudtestamentisch Hebreeuws en bijbels Aramees) en dr. M.C. Mulder (docent judaïca en Nieuwe Testament)

Weergave van een Bijbeltekst in respectievelijk het Hebreeuws, Grieks en Latijn.

Impressie opening academisch jaar 2018-2019

Maandag 3 september 2018, de opening van het academisch jaar. Alweer voor de 99e keer in Apeldoorn. In 1919 is de theologieleiding van de CGK verhuisd van Den Haag naar Apeldoorn. Misschien was de opening toen niet zo officieel als nu, maar toch: elk academisch jaar heeft een begin.

Pedel en hoogleraren komen naar voren en als allen hun plaats hebben ingenomen, wordt de bijeenkomst geopend door de rector, prof. dr. H.J. Selderhuis.

Na gebed en het zingen van enkele verzen van Psalm 85, is het woord aan prof. dr. M.J. Kater. De titel van zijn academische rede is: *'Heden, indien u Zijn stem hoort.' Een bijdrage aan een homiletische theologie*.

Dat belooft wat! Prof. Kater neemt ons mee naar de preek die de Hebreeënbrief in feite is. Die preek valt met de deur in huis: *'Nadat God voorheen vele malen en op vele wijzen tot de vaderen gesproken had door de profeten, heeft Hij in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon... (...) zoveel meer geworden dan de engelen als de Naam die Hij als erfdeel ontvangen heeft voortreffelijker is dan die van hen.'*

Maar is deze preek wel exegetisch verantwoord? Kan er wel sprake zijn van geestelijke leiding in de prediking als 'op de klank af' teksten geciteerd worden? Kan men op deze manier preken in de 21e eeuw? Veel vragen. Vervolgens laat prof. Kater zien wat de kracht en de schoonheid is van deze preek. Daarbij gaat het om de inhoud van 'Zijn stem', het 'heden' en het 'horen'.

Tot zover de indruk van de academische rede. Hierna zingen we uit 'Weerklank', Lied 80: 'God heeft vanouds gesproken door der

Ds. Buijs overhandigde een bos bloemen aan prof. Maris, omdat het 25 jaar geleden was dat hij als hoogleraar dogmatische vakken aan de TUA werd verbonden.

profeten woord. Hij ging onafgebroken met onze vaad'ren voort'.

In de **Fata academica** laat de rector vervolgens het afgelopen academisch jaar de revue passeren: Tineke Boele-Noort verricht per 1 april 2018 in dienst van TUA haar promotieonderzoek naar 'De toepassing van de kerkelijke tucht in de 21e eeuw' en ds. Arjan van den Os doet onderzoek naar 'de wraak van God in het Nieuwe Testament'.

Mevr. Karla Boersma is aangesteld om het project RelReS (Research Infrastructure on Religious Studies) te leiden. Het project heeft als doel het digitaal toegankelijk maken van bronnen over jodendom, christendom en andere godsdiensten ten behoeve van Europese universiteiten. De TUA krijgt hiervoor Europese subsidie. Het totaal aantal studenten wordt genoemd (191), waaronder 39 Nederlandse promovendi en 13 buitenlandse promovendi. Het aantal studenten dat studeert voor predikant in de CGK, is 22.

Het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat

de TUA niet in de Gereformeerde Theologische Universiteit verdergaat. We hebben afscheid moeten nemen van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding, die naar Kampen is gegaan. Door de Keuzegids Universiteiten is opnieuw het predicaat 'topopleiding' aan onze universiteit gegeven.

De voorzitter van het curatorium ds. P.D.J. Buijs, komt naar voren. Hij leest ons voor uit Psalm 119: 9-16 en houdt een meditatie naar aanleiding van het gelezen gedeelte. Na het zingen van psalm 119 vers 8 en 9 gaat ds. Buijs voor in (dank)gebed.

De bijeenkomst wordt afgesloten met het zingen van Lied 178 uit 'Uit aller mond'. Een toepasselijk lied aan het begin van een jaar theologie studeren: neem mijn leven, neem mijn handen, neem mijn stem, neem mijn liefde, neem mijzelf, en voor altijd ben ik aan U toegewijd!

Anja de With-Hoekman, masterstudent

Kijk ook eens in onze webshop op www.tua.nl.

TUA-vrienden ontvangen 15% korting op hun bestelling!

Samen terug naar de bronnen

Zoals u misschien hebt gehoord, is de TUA betrokken bij het project ReIReS (Research Infrastructure on Religious Studies). In dit project wordt samengewerkt met andere Europese instellingen, op het gebied van bronnenonderzoek binnen de godsdienstwetenschappen.

Van 23 t/m 28 september 2018 waren 18 wetenschappers en bibliothecarissen vanuit heel Europa bij elkaar om aan de Johannes Gutenberg Universität te Mainz een training te krijgen in het omgaan met oude bronnen. Namens de TUA was ik een van de participanten, samen met bibliothecaris Nikè van der Mijden.

Elke godsdienstwetenschapper heeft zijn eigen achtergrond en benadering. Het deelnemersveld in Mainz was wat dat betreft zeer divers. Ik kan me geheel vinden in de missie van de TUA, waarin de confessionele studie van de bronteksten hoog in het vaandel wordt gehouden. De Kerk van nu in contact houden én brengen met de Kerk van toen. De wetenschappelijke studie van bronteksten helpt ons daarbij. Die studie vergt echter veel van onze kleine universiteit. Veel originele bronnen vergen expertise die we aan de TUA niet direct hebben. Daarin valt veel te leren van andere instellingen, heb ik gemerkt. Wat dat betreft was de training in Mainz erg waardevol.

Zo heb ik enkele specialistische workshops gevolgd. Denk aan: het lezen van oude manuscripten, Latijnse paleografie (het bestuderen en ontcijferen van oude handschriften en archiefstukken, red.) en provenance (de historie van eigendom en bezit, red.). Met collega's uit heel Europa is gesproken over de toekomst van samenwerking op het gebied van bronnenonderzoek. Voor mij waren een aantal workshops nuttig in het kader van mijn kerkhistorisch

Jasper de Kok (midden, met boek) tijdens een van de workshops die in Mainz gehouden werden.

onderzoek. En waar nodig, kan ik de kennis die ik heb opgedaan in Mainz ook delen met medestudenten.

Samen terug naar de bronnen - in de Reformatie werd daar veel waarde aan gehecht. Makkelijk is het niet, en juist daarom zijn we op de TUA gebaat bij deze projecten. ReIReS kan een waardevolle bijdrage leveren aan onze pogingen om in contact te blijven met de Kerk van vroeger. Samen terug naar de bronnen. Daar zet de TUA zich graag voor in, en we krijgen er ook veel voor terug.

Jasper de Kok, masterstudent

Geïnteresseerd in het nieuws van ReIReS?

Schrijf u in voor de e-mailnieuwsbrief!

Dat kan op de website

www.reires.eu

of regelrecht via deze link: <http://eepurl.com/dpTuWH>.

Is een predikant een werknemer?

N.a.v. het symposium 'Kerk en arbeidsrecht'

Theologie is boeiend, veelzijdig en actueel. Dat bleek ook weer tijdens het symposium 'Kerk en Arbeidsrecht' dat op 12 oktober op de TUA gehouden werd.

Ik bezocht dit symposium samen met een aantal andere studenten die momenteel het vak kerkrecht volgen. Tijdens de colleges werd me al duidelijk dat kerk en het (burgerlijk) recht meer met elkaar te maken hebben dan ik in eerste instantie dacht.

In het verleden heeft de burgerlijke rechter zich meerdere keren over een kerkelijke kwestie uitgesproken. Zo oordeelde het Hof Arnhem/Leeuwarden in januari dat het predikantschap van een Nederlands Gereformeerde predikant als een arbeidsovereenkomst gekwalificeerd moest worden. In 2005 oordeelde de kantonrechter van Lelystad echter dat er tussen de CGK Zeewolde en haar predikant geen sprake is van een arbeidsrelatie. Momenteel ligt de vraag naar de arbeidsrelatie bij de Hoge Raad en is het wachten op de uitspraak.

Is een predikant nu een werknemer? Dat is dus de vraag waar het bij het symposium om draaide. Er werden diverse lezingen gehouden, van zowel theologen, rechtsgeleerden als advocaten. Ik vond het boeiend om te merken hoe verschillend de insteek van de sprekers was. Zo benadrukten de theologen vooral de geestelijke instelling van het ambt

Het symposium draaide om de vraag of een predikant een werknemer is.

van predikant en hadden ze in hun bijdragen vooral aandacht voor de lijn met het verleden. De rechtsgeleerden hadden juist een meer zakelijke benadering van het vraagstuk. Zij lieten ons theologen kennismaken met artikel 7:610 BW en de jurisprudentie daaromtrent. Zelfs de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uit 2017 inzake een Hongaars predikant kwam daarin voorbij.

Tijdens het symposium is er geen eenduidig antwoord gekomen op de vraag of een predikant nu een werknemer is. Het was mooi om in de ontmoeting tussen mensen van het Evangelie en de mensen van de Wet te zoeken naar een verantwoorde weg, in afwach-

ting van het oordeel van de Hoge Raad. Het heeft mij in ieder geval aan het denken gezet en me doen beseffen dat kerkrecht een zeer belangrijk vak is.

Meeuwis Veldhoen, masterstudent

TUA-bachelor voor 7e jaar op rij 'Topopleiding'

In de vorige maand verschenen Keuzegids Universiteiten 2019 heeft de TUA met een beoordeling van 84 punten voor het 7e jaar op rij het predicaat 'topopleiding' ontvangen.

Daarmee staat onze bachelor op de tweede plaats in de ranking van theologie-opleidingen in Nederland, net onder de RUG in Groningen (88 punten). De Keuzegids oordeelt vooral positief over het studieprogramma, de toetsing, de docenten en de studeerbaarheid, alle aangeduid als 'sterke groep'. Ook de wetenschappelijke vorming, praktijkgerichtheid en de faciliteiten aan de TUA scoren goed.

De Keuzegids licht toe: 'Bij de TUA zijn de studenten lovend. Het programma is uitdagend, met veel aandacht voor wetenschappelijke én praktische vaardigheden.'

Ontvangst groep predikanten uit Denemarken...

Evenals vorig jaar bezochten eind september 2018 twintig Deense predikanten, begeleid door voormalig rector prof. Eberhard Harbsmeier van het trainingscentrum van de Lutherse staatskerk, ons land om zich te verdiepen in de wortels van het protestantisme.

Een deel van de reis was georganiseerd door het internationale platform Refo500, dat de Denen in contact bracht met verschillende partnerinstellingen. Onder leiding van Karla Boersma, operationeel directeur van Refo500, verdiepte de groep zich in diverse aspecten van de Reformatie in Nederland. Dat gebeurde op verschillende plekken die voor de Reformatie van betekenis zijn geweest. Ook de Theologische Universiteit Apeldoorn werd bezocht, waar de geïnteresseerde theologen niet alleen op de inmiddels bekende wijze gastvrij werden onthaald, maar ook een rondleiding kregen door het gangenstelsel en de diverse ruimten van de universiteit. Daarnaast was er een inleidend college van prof. Selderhuis over

de kerkgeschiedenis in Nederland vanaf de Reformatie. Uit het daaropvolgende gesprek bleek dat er nogal wat verschillen zijn tussen één staatskerk, waar bijna iedere Deen lid van is, en een voor buitenlanders soms moeilijk te begrijpen diversiteit aan protestantse kerken in Nederland. Het admities-examen – voor de Denen een onbekend fenomeen – werd uitgelegd op de plek waar dat doorgaans plaatsvindt: de senaatskamer. De aandacht voor de persoonlijke spiritualiteit in de opleiding kreeg veel waardering, wat er vervolgens toe leidde dat de groep in de aula spontaan een Deens gezang aanhief. Een mooie afsluiting van een middagje TUA.

Karla Boersma/Refo500

De Deense predikanten in de senaatskamer, de plek waar de admities-examens worden afgenomen.

... en groep gemeenteleden uit Hasselt

Eerder die maand was ook een groep gemeenteleden uit Hasselt te gast op onze universiteit. Na een maaltijd vond een rondleiding plaats door de universiteitsgebouwen, volgde een presentatie over de universiteit door universiteitssecretaris Wilma van der Zande en kon het gezelschap een college volgen verzorgd door prof. Selderhuis (tevens inwoner van Hasselt).

De groep Deense predikanten kreeg een inleidend college van prof. Selderhuis over de kerkgeschiedenis in Nederland vanaf de Reformatie.

De groep uit Hasselt.

Examenresultaten

Op 31 augustus 2018 is het masterexamen met goed gevolg afgelegd door:

- **J.J. (Joan) den Besten.** Zijn scriptie had als titel 'Godsdienstpedagogiek van de twijfel? Een godsdienstpedagogisch onderzoek naar de rol van geloofstwijfel in het godsdienst-onderwijs op de GSR (Gereformeerde Scholengemeenschap Randstad, red.) in Rotterdam'. Joan ontving het predicaat 'cum laude'.

- **S.M. (Spencer) Buth.** Zijn scriptie had als titel 'Onbekend en onbemind? Een onderzoek naar de opvattingen van christelijke gereformeerde jongeren over de exclusiviteit van de weg tot behoud die in het christelijk geloof beleden wordt in het licht van de hedendaagse maatschappelijke context en actuele theologische debatten hieromtrent'.

- **R. (Roel) Koelewijn.** Zijn scriptie had als titel 'Efraïm, een fase die voorbij ging? Een onderzoek naar de plaats en functie van de stam Efraïm in de theologie van Rechters'.

De geslaagden van 31 augustus. V.l.n.r. Spencer Buth, Roel Koelewijn en Joan den Besten.

Op 13 en 21 november 2018 is het masterexamen met goed gevolg afgelegd door:

- **S. (Seokmin) Park.** Zijn scriptie had als titel 'Paul's Hermeneutics of the Old Testament Citations in Galatians 3: 10-14'.

- **H.C. (Henric) Bezemer.** Zijn scriptie had als titel ' "David zegt van Hem"'. Een onderzoek naar de functie van Psalm 16 in Handelingen 2'. Henric ontving het predicaat 'cum laude' en is diezelfde dag beroepbaar gesteld in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Seokmin Park met zijn vrouw en kinderen.

Henric Bezemer en zijn vrouw Margreet.

De volgende bachelorstudenten ontvingen de afgelopen periode hun diploma: Margreet Bezemer-Visscher, Jonathan Blok, Hilde Bom, William Brouwer, Errit-Sjoerd van der Heide, William de Hek, Anita van Kranenburg-Abbring, Alieke Evers-van Kruistum, Wouter Muskee, Hilco Scherrenburg, Meeuwis Veldhoen, Jelis Verschoof en Anja de With-Hoekman.

TUA-vriend T. Hakvoort: 'Een eigen opleiding is een zegen'

Hij werd meteen TUA-vriend toen de vriendenkring startte, en is dat nog steeds. T. Hakvoort (69), lid van CGK Maranatha te Urk, heeft een band met de Theologische Universiteit.

'Ik heb het altijd belangrijk gevonden om op de hoogte te zijn van alles wat met de opleiding van ons kerkgenootschap te maken heeft. Wat gebeurt er op zo'n opleiding? Welke vakken en colleges worden er gegeven? Wie zijn de docenten en de studenten? Hoe ziet een college er uit? Ik heb regelmatig, alleen of met mijn vrouw en anderen, de Schooldagen bezocht. Dat vond ik altijd interessant. Het samen-zijn met zoveel mensen van je eigen kerk deed me toch wel wat. Je sprak weer eens mensen die je soms lange tijd niet gezien had. En natuurlijk bekeken we tussen de middag het universiteitsgebouw. In het begin liep ik vanaf de Grote Kerk aan de Loolaan ook wel eens verkeer naar het Wilhelminapark. Je moest even goed kijken hoe de weg was. Maar dat terzijde. We zijn er altijd gekomen! Ik ging met mijn kinderen soms naar de zolder van het gebouw. Daar stonden de stoelen met inscriptie van de senaat van de studentenvereniging. Die vonden wij heel interessant.

Jammer dat die dagen verdwenen zijn, maar gelukkig zijn er de TUA-dagen en Kerkendagen gekomen. Er is altijd een mogelijkheid om je belangstelling te tonen! Het verschijnen van TUA Connect vind ik ook mooi. Ik lees de inhoud altijd. Er valt genoeg te lezen over het reilen en zeilen van onze universiteit. Vooral de interviews met hoogleraren, (oud-)predikanten en studenten zijn interessant.

Waarom ik het belangrijk vind om de TUA te steunen? Onze Theologische School is destijds niet voor niets opgericht om eigen predikanten op te leiden.

T. Hakvoort

Laten we er zuinig op zijn! Als je christelijk gereformeerd bent, behoort je belangstelling te tonen voor je kerk en de opleiding. Er is al kritiek en veront-rusting genoeg in de kerken. Daarom: groei en bloei zoveel mogelijk in de kerk waarin je geplaatst bent. En mochten er veront-rustende dingen zijn, ook in de opleiding, dan is er via de kerkelijke weg altijd een mogelijkheid te reageren. Laten we bidden voor de kerken en de opleiding, dat er

De voorzittersstoel van de senaat bevat het uit hout gesneden logo van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het randschrift luidt 'nec tamen consumebatur'. Dit is Latijn voor: 'en toch niet verteerd' (Exodus 3 vers 2), een verwijzing naar de geschiedenis van de brandende braamstruik, waar Mozes God ontmoette.

vastgehouden mag worden aan Gods Woord. Een eigen opleiding is een zegen. Dat die nog lang mag blijven!

En laten we ook financieel achter onze opleiding staan. We hebben hem nog! Daarom roep ik iedereen op die nog geen TUA-vriend is: word dat alsnog! Om het geld hoeft u en hoeft jij het niet te laten. Een vrijwillige gift, naar draagkracht, is al genoeg.'

Ook TUA-vriend worden?

Wilt u ook de TUA steunen? Meld u dan aan als TUA-vriend! Dat kan met de machtigingskaart die bij deze TUA Connect is gevoegd. Of vul het formulier in op de website: www.tua.nl/over-tua/word-tua-vriend. Als TUA-vriend ondersteunt u de universiteit niet alleen met uw gift en betrokkenheid, u krijgt er ook wat voor terug: een gratis welkomstgeschenk en 15% korting in de TUA-webshop op TUA-uitgaven (als u aanvinkt dat u TUA-vriend bent). TUA-vriend bent u al vanaf 25 euro per jaar.

Het nieuwe A-jaar

We mochten aan het begin van dit studiejaar een mooie groep eerstejaarsstudenten verwelkomen. Dit zijn onze nieuwe studenten:

V.l.n.r. Gerralt Vliek, Jan Willem van der Blonk, Niels Stouten, Jan-Willem Lemstra, Jaco Hollebrandse, Pieter Fassò, Marien den Otter, Carin Ymker, Job van der Wolf, Jaline van Zwol, Robert Valkenburg, Auke Kieviet, Danny van Baarle, Bart Bolhuis en Jantine Donker.

Niet op de foto: Vincent Benjamin, Martijn Bongiovanni, William Hoogendoorn, Els Keur en Jasper Visser.

Van deze 20 studenten hebben er 9 een christelijke gereformeerde achtergrond, 5 anderen behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, 3 zijn lid van de Gereformeerde Gemeenten, 2 komen er uit de Hersteld Hervormde Kerk en 1 behoort tot een Christengemeente.

Geslaagde TUA-dag

Op 23 november 2018 werd de jaarlijkse TUA-dag gehouden. Zo'n 200 mensen – ouderen en jongeren – namen in een ontspannen sfeer deel aan het programma. 's Middags vonden enkele lezingen plaats rondom het thema 'Vergeving'. De maaltijd die volgde was vooral gezellig, met onverwachte ontmoetingen en goede gesprekken. Daarna gingen de aanwezigen in groepen uiteen voor verschillende colleges, gegeven door docenten van de TUA. We mogen terugblikken op een mooie dag!

Lezing studentenvereniging PFSAR: Voorzienigheid en God als Schepper

Onze studentenvereniging PFSAR heeft elk jaar een thema waarin de verdieping gezocht wordt. Dit jaar denken we na over Gods voorzienigheid. Dat doen we door middel van een vijftal lezingen.

Donderdag 11 oktober 2018 werd de eerste lezing gehouden van ons nieuwe PFSAR-seizoen. Onze vereniging ontving dr. W.M. Dekker, die een lezing hield over 'Voorzienigheid en God als Schepper'.

Een boeiend en prikkelend thema. 'Voorzienigheid' klinkt wat afstandelijk, heeft de lector willen overbrengen, maar deze term is juist bedoeld om ons te laten raken door wie de Schepper voor ons wil zijn op elk bewust moment. Dat God ons geschapen heeft en dit nog steeds in stand houdt, is geen afstandelijke constatering, maar iets wat ons leven nu zou moeten bepalen. God is er! Hij bepaalt mijn leven – en wie in de Heere Jezus gelooft, mag dat als goed nieuws ontvangen. Laten we dus niet teveel nadruk leggen op de geschiedenis achter het scheppingsverhaal, luidde het betoog van de lector, maar juist op de relevantie hiervan. Wat betekent het scheppingsverhaal voor ons vandaag de dag?

Hier en daar schuurde de lezing wel met wat wij aan de TUA gewend zijn. De lector had weinig op met de historische feitelijkheid van het Bijbels getuigenis, en zag de Bijbelse verhalen vooral als existentieel. Wat mij betreft ging de aandacht naar wat Gods Schepping vandaag voor ons betekent ten koste van de vraag naar wat de Bijbel ons nog méér laat zien: namelijk hoe God de wereld heeft gemaakt, hoe mensen van Hem zijn afgedwaald, et cetera. In dergelijke zaken leek de lector minder geïnteresseerd.

Maar: terugblikkend op deze lezing moet ik wel zeggen dat het erg prikkelend was. De vraag naar wat het betekent dat God onze Schepper is, zou ons leven van elke dag moeten bepalen! Dat is de kern van het denken over God als Schepper en Voorziener. Dat gaat wel wat verder dan het reproduceren van hoe God de wereld schiep – daarin

ben ik het eens met de lector. Maar wat mij betreft kunnen deze twee prima naast elkaar bestaan.

Leanie van Deelen, bachelorstudent, abactis van studentenvereniging PFSAR

EVEN VOORSTELLEN

Op 3 september 2018 ontving S.M. (Spencer) Buth, na het afleggen van het proponentsexamen, preekconsent. Hij mag nu voorgaan in kerkdiensten in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Spencer is afgestudeerd op 31 augustus 2018 en volgt als admissiaal student nog een speciaal aanvullend pakket gericht op het predikantschap in de CGK.

Naam:	Spencer Buth
Geboortedatum:	24 december 1981
Burgerlijke staat:	Getrouwd met Nadine Kettelarij
Kinderen:	Joas (7), Jochem (6) en Susanna (4)
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Nunspeet
Hoofdvak:	Praktische theologie

Een dag meelopen op de TUA?

Denk je er over na of een studie theologie iets voor je is? Heb je besloten theologie te gaan studeren maar weet je nog niet waar? Of ben je gewoon nieuwsgierig naar hoe het er aan onze universiteit aan toegaat?

Dan ben je welkom om een dag mee te komen lopen met de colleges. Een dag als gast de colleges volgen, kan op dinsdagen (en eventueel donderdagen) in de collegeperiodes. Die zijn in studiejaar 2018/2019 als volgt:

Blok 2 – 12 november t/m 21 december 2018

Blok 3 – 4 februari t/m 15 maart 2019

Blok 4 – 23 april t/m 7 juni 2019

Reken op een dag van 09.00 uur tot in de loop van de middag.

Heb je er zin in gekregen? Mail dan even met de studieadviseur, Wilma van der Zande: jwvanderzande@tua.nl. Ook voor meer informatie over de studie in Apeldoorn kun je met haar contact opnemen.

Benieuwd naar drukwerk op papier van restafval? #duurzaam #biobased

Voor advies op maat

Herrejan Veenema

Magazijnweg 8, Alphen a/d Rijn

t: 0172 - 432 297

e: herrejan@drukkerijholland.nl

Grootformaat offsetdruk, digital print & afwerking in eigen huis.

Partner in duurzaam ondernemen

DRUKKERIJ HOLLAND BV

Sinds 1925

Nieuwe gezichten

Graag wil ik u enkele nieuwe gezichten voorstellen.

Dr. J. (Jaco) van der Knijff

Om de vakgroep Praktische Theologie van professor Kater te versterken, zijn per 1 oktober 2018 twee deeltijd docenten benoemd. Het betreft dr. J. (Jaco) van der Knijff voor liturgiek, en drs. L. (Laurens) Snoek voor catechetiek. Beiden hebben elders hun hoofdaanstelling: Van der Knijff bij het Reformatorisch Dagblad en Snoek bij de Christelijke Hogeschool Ede. Naast het verzorgen van onderwijs, zullen beide docenten zich ook richten op het ontwikkelen van programma's voor ambtsdragers en andere gemeenteleden. De benoemingen zijn ingegaan per 1 oktober jl.

Drs. L. (Laurens) Snoek

Onze beleidsmedewerker onderwijs, mw. drs. J.C. (Rianne) van Vliet-Annot heeft ervoor gekozen om haar baan bij de TUA op te zeggen. Ze heeft dit werk ruim zes jaar gedaan en we danken haar voor haar inzet in deze jaren. Naast allerlei andere zaken heeft ze zich in het bijzonder verdienstelijk gemaakt bij de invoering van de elektronische leeromgeving. Per 1 oktober 2018 hebben we afscheid van haar genomen. Gezien de ambities voor de TUA die we in het nieuwe instellingplan beschrijven, hebben we de openvallende functie uitgebreid, zodat er ruimte komt voor ondersteuning van onderzoek en algemeen beleid. Per 1 januari hoopt mw. drs. W. (Willemieke) Reijnoudt-Klein die functie te gaan invullen. Daarnaast blijft ze voor een klein deel van haar tijd verbonden aan Driestar educatief.

Drs. W. Reijnoudt-Klein

Eind september 2018 hebben we afscheid genomen van mw. drs. E. (Els) van Dijk (directeur van de Evangelische Hogeschool) als secretaris van de Raad van Toezicht. Ze is vanaf het begin van de Raad negen jaar lid geweest. We zijn haar zeer erkentelijk voor de inzet van haar talenten en haar bijdrage ten dienste van de TUA. Als nieuw lid hebben we mw. drs. J.M. (Jeanieke) Kuijper-Rustenburg welkom geheten. Ze is unitmanager Onderwijs & Onderzoek bij De Haagse Hogeschool en lid van de CGK in Delft. Haar komst wordt gezien als een welkome aanvulling op het werk ten dienste van de TUA. Tot secretaris van de Raad is mr. H.M. (Herman) Oevermans benoemd.

We wensen de vertrekkenden alle goeds toe en hopen onder Gods zegen op een goede samenwerking met de nieuwe collega's.

Ir. W.J.A. Hanekamp, voorzitter college van bestuur

Muynck, Bram de, *Gids en Pelgrim. Profiel van een christelijke leraar* (Apeldoorn: De Banier, 2018).

De schoolloopbaan van kinderen is een lange reis. Leraren trekken daarbij als gids met hen mee. Ze zijn dus zelf ook pelgrim. Met deze beelden tekent Bram de Muynck op uitnodigende wijze het karakter en profiel van een christelijke leraar. Aan de hand van de drieling hart, hoofd en handen laat hij zien wat pelgrim-zijn betekent voor het onderwijs: het belang van Bijbelstudie, de vorming van het denken van de gids door het bestuderen van de christelijk pedagogisch traditie en hoe het christelijk lesgeven in de praktijk handen

en voeten krijgt. Dit boek mondt uit in een duidelijke profielschets, waarbij de auteur ook laat zien hoe je dit model in de praktijk kunt gebruiken. De auteur stimuleert tot meedenken; daarvoor zijn ook gespreksvragen opgenomen.

Peels, H.G.L., "“But Fear not, O Jacob my Servant!” The Place and Function of the Salvation Oracle Jeremiah 46:27-28 MT", in: Koert van Bekkum, Gert Kwakkel en Wolter H. Rose (eds.), *Biblical Hebrew in Context. Essays in Semitics and Old Testament Texts in Honour of Professor Jan P. Lettinga* (Oudtestamentische Studiën 74), Leiden/Boston: Brill 2018, 114-129.

In de feestbundel die aan de hoogbejaarde prof. Lettinga werd aangeboden, biedt dit artikel een exegetische behandeling van de twee slotverzen van Jeremia 46. Deze verzen behelzen een heilsprophetie voor Israël. In een serie volkenprophetieën (zoals Jer. 46-51) is een aparte heilsprophetie voor Israël een unicum. Hoe hebben we deze profetie te lezen: als correctie op de voorgaande profetie, als aanvulling daarop, of weer anders? Dezelfde profetie staat ook in Jeremia 30. Welke van beide plaatsen is origineel? De exegese van deze verzen leidt tot een theologische evaluatie van de structuur van de bundel volkenprophetieën in het boek Jeremia.

Marijn de Kroon & Willem van 't Spijker, *Martin Bucer (1491-1551). Collected Studies on his Life, Work, Doctrine, and Influence*, edited by Christa Boerke & Jan C. Klok. *Refo500 Academic Studies* 44 (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2018).

Martin Bucer nam tijdens de Reformatie een geheel eigen en betekenisvolle plaats in. Aan zijn biografie en theologie is nu een bundel gewijd die bestaat uit 21 artikelen van Bucer-kenners dr. W. van 't Spijker en dr. M. de Kroon. Een veelheid aan thema's passeert de revue, waaronder Bucers voortdurende inspanningen voor kerkelijke en theologische eenheid en zijn invloed op Johannes Calvijn. De meeste artikelen zijn eerder in diverse theologische tijdschriften verschenen, enkele verschijnen nu voor het eerst in het Engels. Doel van deze uitgave is het internationale Bucer-onderzoek te stimuleren en te ondersteunen.

Wat houdt jou bezig?

Het kennisplatform van de TU Apeldoorn, TU Kampen en Viaa Hogeschool Zwolle heeft jou heel wat te bieden. Kom naar studiedagen en symposia, volg cursussen of kijk onbeperkt online videolessen – van deskundige docenten! – over pastoraat, missionair jongerenwerk, spiritualiteit en geloofsopvoeding, wetenschap en ethiek, Bijbelboeken, gemeente-opbouw, cultuur, psychologie, samenleving en nog heel veel meer.

AKZ+
WEET WAT JE
Gelooft

KENNISBRON OVER BIJBEL, GELOVEN EN KERK-ZIJN | WWW.WEETWATJEGELOOFT.NL

Jurrian Fahner : 'Putten uit wat ik al luisterend hoorde'

Het eerste moeilijke woord dat Jurrian Fahner (44) op de TUA leerde, was 'epibreren'. Maar eigenlijk weet hij nog steeds niet wat het betekent.

'Wat is epibreren?' Dat was een van de vragen die mij gesteld werden toen ik in 1994 als 19-jarige student ontgroend werd om lid te kunnen worden van het studentencorps P.F.S.A.R. 'Noviet' heette je dan. Het was de tijd dat je al wel een computer op je studentenkamer had, maar nog geen internet. Eén student had e-mail: om snel te kunnen corresponderen met zijn vriendin in de Verenigde Staten.

Epibreren dus. Ik wist het antwoord niet en ik weet het nog steeds niet. Gelukkig hebben we nu Wikipedia, en daar vind ik: 'Epibreren is een Nederlands werkwoord dat in 1954 gepubliceerd werd door Simon Carmiggelt. De betekenis is het verrichten van niet nader gespecificeerd werk dat heel voornamelijk lijkt, maar desondanks helemaal niets voorstelt.' Ik ben nu blij dat ik indertijd de betekenis niet wist: stond het in verband met de studie die ik op het punt stond te beginnen?

Peuk van De Vuyst

De docent die mij het eerst in herinnering komt, is wijlen professor J. de Vuyst, hoogleraar nieuwtestamentische vakken. Met hem maakten we kennis in het tweede leerjaar. Hij gaf onder andere het vak 'tekstkritiek'. Dat wil zeggen de wetenschap die zich bezighoudt met het vaststel-

tentamenvragen en bovenal zijn soevereine afkeer van aangeleerde theologenmanieren maakten hem een markant en memorabel man.

Met enig zelfbewustzijn proclameerde De Vuyst af en toe dat hij nog 'papyrologie' had gestudeerd in Leuven. Bij Peremans en Vergote', twee grootheden op dat vakgebied in de vorige eeuw. 'Weet u waarmee schrijvers in de tijd van het Nieuwe Testament schreven? Niet? Met

wel in die traditie. In die tijd deed je de meeste tentamens mondeling. Hij wist niet – of deed alsof hij niet wist – dat de studenten in de loop der jaren óók zulke schoolschriftjes bijhielden, waarin zij op basis van mondelinge overlevering meer of minder nauwkeurige afschriften van zijn tentamenvragen hadden verzameld.

Handschriften en tekstvarianten

In mijn huidige werk als leraar klassieke talen speelt de tekstkritiek nog altijd een zekere rol. De grote klassieke literatuur is natuurlijk via feilbare handschriften overgeleverd. En bij de bestudering daarvan, stuit je soms op verschillende tekstvarianten, net als bij het Nieuwe Testament. Elk jaar laat ik leerlingen trouwens ook verschillende handschriften van het Nieuwe Testament vergelijken. Ze zien dan bijvoorbeeld in de vroege Latijnse handschriften heel veel spreektaal terug. 'De Bijbel in Gewone Taal', zou je kunnen zeggen.

De ruimte ontbreekt om meer te vertellen over hoe ik kennismaakte met de uitleg van Oude en Nieuwe Testament, de kerkgeschiedenis, de figuur en het denken van Dietrich Bonhoeffer. Dat alles en nog veel meer gebeurde in Apeldoorn. Aan de TUA. En jaar in jaar uit put ik eruit, bouw ik erop voort, en deel ik van 'wat ik al luisterend hoorde' (De Vuyst).

Nee, het was geen epibreren waar ik in 1993 mee begon.

'Nee, het was geen epibreren waar ik in 1993 mee begon'

len van een zo zuiver mogelijke grondtekst, op basis van alles wat we aan handschriften van de Bijbel over hebben.

Officieel mocht je als docent toen al niet meer roken in de school geloof ik, maar op het randje van het schoolbord kon je af en toe nog een peuk van De Vuyst aantreffen. Zijn fragiele uiterlijk, zijn doorrookte en enigszins geaffecteerde stemgeluid, zijn

galnoteninkt!', aldus De Vuyst. Die inkt was dik, en er ontstond gemakkelijk een vlek wanneer de schrijfstift een hobbel op het papyrus moest nemen. En dus variatie in de handschriften.

Of hij zelf ook nog met galnoteninkt schreef, weet ik niet. Het fraai gekalligrafeerde handschrift waarmee De Vuyst tentamenvragen in schoolschriftjes had geschreven, stond zonder twijfel

Paspoort

Naam:	Jurrian Fahner
Woonplaats:	Zwolle
Geboortedatum:	14 juni 1974
Burgerlijke staat:	Gehuwd, vader van 2 kinderen (4 en 10 jaar)
Studietijd:	1993-2005
Afstudeerscriptie:	'Klacht van de koning. Messiaanse implicaties van Psalm 22'
Beroep:	Docent godsdienst en klassieke talen aan het Greijdanus College in Hardenberg